מהו דתימא כיון דלא אמדוהו לא אישתעבוד נכסי קמ"ל כיון דעמד בדין אישתעבודי אישתעבוד נכסי ואומדנא גלויי מילתא בעלמא הוא: **מתני'** [א]שור זה עולה ובית זה קרבן ומת השור ונפל הבית פטור מלשלם שור זה עלי עולה ובית זה עלי קרבן מת השור ונפל הבית חייב לשלם: **גמ'** א"ר חייא בר רב א) [א]לא שנו אלא דאמר דמי שור זה עלי עולה אבל אמר שור זה עלי עולה כיון דאמר זה ב) ומת אינו חייב באחריותו עלי להביאו קאמר מיתיבי [ב]שור זה עולה השור הקדש [ב]ומועלין בו [ג]מת או נגנב אינו חייב באחריותו שור זה עלי עולה השור הקדש ומועלין בו מת או נגנב חייב באחריותו מי אלימא ממתניתין דאוקימנא דקאמר דמי ה"נ דקאמר דמי והא מדסיפא דקאמר דמי ג) רישא דלא קאמר דמי דקתני סיפא דמי שור עולה השור חולין ואין מועלין בו מת או נגנב אינו חייב באחריותו ד) אבל חייב באחריות דמיו רישא וסיפא דקאמר דמי רישא דאמר ה) יקדיש השור לדמיו וסיפא דקאמר לכשיבאו דמיו יקדשו והא אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם א"ר יהודה אמר רב הא מני ר"מ היא דאמר [ג]אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם איכא דאמרי אמר ליה רב פפא לאביי ואמרי לה רמי בר חמא לרב חסדא כמאן כרבי מאיר דאמר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אמר ליה ואלא כמאן ואיכא דמתני לה אהא [ד]המשכיר בית לחברו ונתנגע אף על פי שחלטו כהן אומר לו הרי שלך לפניך נתצו חייב להעמיד לו בית

הקדישו

מהו דתימא. אע"ג דעמד בדין נודר קודם מותו הואיל ולא אמדו נידר כמי נודר לא אשתעבדו נכסי דיתמי: **גלויי מלתא בעלמא הוא.** לגלות מהו חייב והואיל ונידר קיים אמדינן ליה: **מתני' ובית זה קרבן.** לבדק הבית: **ונפל הבית.** קודש שהחזיק בו גזבר: **גמ' לא שנו.** דכי אמר עלי חייב לשלם אלא דאמר דמי עלי דאם אבד השור הדמים לא אבדו דהא לא אמר דמים הללו ולא היו בעין: **עלי להביאו.** לטרוח עד שיתקרב: **ה"ג דקאמר דמי.** וכדאוקימנא לקמן דאמר יקדש שור זה לדמיו והדמים עלי עולה הלכך השור קדוש דהאמר יקדש השור ואם מת חייב באחריותו ו) דהאמר עלי והכא ליכא למימר כדאמר לעיל דהתם כיון דאמר זה למפטר נפשיה מאחריות אתי ועלי אטורח הבאה קאי אבל הכא דלא הוו דמים קמיה ולא אמר הללו ודאי עלי אאחריות קאי והאי דקאמר זה הכי קאמר שור זה יהא קדוש עד שאמכרנו ואביא דמיו: **השור חולין.** דלא הקדיש אלא מעות דמי השור לכשימכר: **אינו חייב באחריותו.** שהרי לא נמכר ונמצא שלא הקדיש כלום: **אבל חייב באחריות דמיו.** אם נמכר השור וקדשו הדמים ואבדו חייב באחריותו: **רישא דאמר יקדש השור לדמיו.** והלכך חייב באחריותו שהרי חל קדושת דמים על השור והוא קיבל עליו אחריות דמיו והאי עלי אחריות הוי הואיל ואדמים קאי ודמים לא הוו קמיה למימא הללו: **סיפא דאמר לכשיבואו דמיו יקדשו.** הלכך אינו חייב באחריותו דכיון דמת השור ולא בא לכלל דמים נמצא שלא הקדיש כלום: **ר"מ היא.** דתניא הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי כו' ר"מ אומר מקודשת: **ואיכא דמתני לה.** להא דרב יהודה ואביי ורמי בר חמא: **אע"פ שחלטו כהן.** שאמר טמא הוא ועומד לנתץ כל זמן שלא נתצו אומר לו משכיר לשוכר הרי שלך לפניך ולא משכיר לך בית אחר שהרי בית שהשכרתי לך קיים: **נתצו.** כהן חייב ז) משכיר להעמיד בית אחר לשוכר דמשום מוליה למשכיר הוא שנחשד על הגזל או על צרות העין:

הקדישו

אמר ר' חייא בר רב ל"ש אלא דאמר דמי שור זה עלי עולה אבל אמר שור זה עלי עולה כיון דאמר זה ומת אינו חייב באחריותו עלי להביאו קאמר. כלומר לטרוח עד שיתקרב וא"ת א"כ רישא דמתני' דקתני שור זה עולה מת השור פטור מלשלם ט) [לאשמועינן] אפילו אמר עלי ח) (נראה כן) הדין [כן] דפטור מלשלם כדמסיק ר' חייא בר רב ולר"י דכולה מתני' בין רישא בין סיפא מיירי דאמר דמי וה"פ דמתני' דמי שור זה עולה דמי בית זה קרבן מת השור נפל הבית פטור מלשלם כיון דלא אמר עלי אבל אמר דמי שור זה עלי עולה דמי בית זה עלי קרבן מת השור ונפל הבית חייב לשלם י) והכי פ) איתא בפ"ק דר"ה (דף ו. ושם) איזהו נדר ואיזהו נדבה נדר דאמר עלי נדבה דאמר הרי זו מה בין נדר לנדבה נדר מת או נגנב חייב באחריותו נדבה מת או נגנב אינו חייב באחריותו והא דתניא במתני' שור זה נראה י) דרבותא אשמועינן דאע"ג דאמר זה כיון דאמר עלי חייב באחריותו ואר"י דלכאורה משמע דכי אמר דמי שור זה עלי עולה גוף השור הוא חולין ואין בו קדושה דדמי לאומר דמי שור של פלוני עלי דגוף השור הוא חולין דאין אדם מקדיש שור חבירו ולא דמי למקדיש זכר לדמיו דאמר בתמורה (דף יט: ושם) דקדוש קדושת הגוף דמגו דנחתא ביה קדושת דמים נחתא ביה קדושת הגוף דהתם איירי כדאמר יקדש שור זה לדמיו וה"נ איתא בסמוך בשמעתין דכי אמר יקדש השור לדמיו דגוף השור קדוש: **מיתיבי** שור זה עולה כו' שור זה עלי עולה השור הקדש ומועלין בו מת או נגנב י)(אינו) חייב באחריותו. אלמא לא אמרינן עלי להביאו קאמר וקשיא לר' חייא ומשני מי אלימא ממתניתין דאוקימנא דקאמר דמי הכא נמי דקאמר דמי וקשה לפי מה דפי' יא) דגופו חולין והא ברייתא קתני דשור קדוש ולפי מה דפירש"י הכא ניחא וזה לשונו הכא נמי דקאמר דמי וכדאוקימנא לקמן דקאמר יקדש השור לדמיו והדמים עלי עולה הלכך השור קדוש דהא אמר יקדש השור ואם מת חייב באחריותו דהא עלי אמר והכא לא אמר עלי להביאם קאמר דכיון דלא הוו דמים קמיה ולא אמר דמים הללו עלי עולה ליכא למימר כדאמר לעיל דהתם כיון דאמר זה למפטר נפשיה מאחריות קאתי ועלי אטורח הבאה קאי אבל הכא דלא הוו הדמים קמיה ולא אמר הללו ודאי עלי אאחריות קאי והא דקאמר זה ה"ק שור זה יהיה הקדש עד שאמכרנו ואביא דמיו. עכ"ל רש"י: **והא** מדסיפא דקאמר דמי רישא דלא קאמר דמי דקתני סיפא כו'. וה"ה דהוה מצי למיפרך בהדיא מסיפא אמתני' לפי מה דפי' ר' חייא בר רב דקתני בסיפא דמי זה עלי עולה השור חולין ואין מועלין בו מת או נגנב אינו חייב באחריותו ובמתני' תנן דחייב לשלם אלא לפי מה שהתחיל לאקשויי מרישא סיים קושייתו עלה ולפי התירוץ ניחא הכל יב) [אבל] קשיא על הא דאיתא בפ' בתרא דחולין (דף קלט. ושם) המקדיש מנה לבדק הבית ונגנב או שאבד רבי יוחנן אמר חייב באחריותו עד שיבא ליד הגזבר ורשב"ל אמר כל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתיה דכתיב לה' הארץ ומלואה וקדשי בדק הבית אע"ג דאמר עלי לא מחייב יג) והא תנן האומר שור זה עולה בית זה קרבן מת השור ונפל הבית פטור לשלם שור זה עלי עולה בית זה עלי קרבן מת השור ונפל הבית חייב לשלם ומאי קפריך הא לרשב"ל מיירי כשהפריש המנה שהקדיש ומש"ה קאמר דכל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתיה ואינו חייב לשלם והכא דמתני' בשלא הפריש כלום ומש"ה קתני דחייב לשלם דהא אוקימנא דהשור גופיה חולין ט) ונראה דלית ליה להאי סוגיא דהתם הא דר' חייא בר רב דמוקי למתני' כדמי יד) לכך נראה לר"י דהכא במתני' דגוף השור קדוש כמו מקדיש זכר לדמיו דקדוש קדושת הגוף ולא דמי לאומר שור חבירו עליו דאין גופו קדוש דהתם אין אדם יכול להקדיש ממון חבירו ומיהו כל מה דמצי למתפיס ביה הוא מתפיס אבל הכא שהשור שלו כי אמר דמי שור זה עלי עולה גוף השור קדוש והשתא ניחא דפריך בפרק בתרא דחולין (ג"ז שם) מהאי מתני' ארשב"ל דכיון דגוף השור קדוש הוי כמו הפרישו ודמי למקדיש מנה לבדק הבית וניחא נמי בשמעתין דפריך מברייתא דשור זה עלי עולה וכו' ומשני דקאמר טו) והשור הוי הקדש כדקתני וה"נ מתני' הוי גוף השור הקדש ומיהו תימה קצת אמאי צריך לאוקמי כדמסיק רישא דאמר יקדש שור לדמיו בלא"ה נמי כיון דאמר דמי שור זה עלי עולה הוי גוף השור הקדש וי"ל דה"פ רישא כי הוה אמר יקדש שור לדמיו והוי שור הקדש ועי"ל דהא לר"ח בר רב לא שנו אלא דאמר דמי שור זה עלי עולה פי' דאמר יקדש שור לדמיו ודמיו עולה והוי גוף השור קדוש והכי ניחא כולה שמעתא וניחא נמי האי דפ"ב דחולין (ג"ז שם) ופריך ממתני' דהכא לר' שמעון בן לקיש דכיון דגוף השור קדוש הוי כאילו הפריש ודמי למקדיש מנה לבדק הבית: **אע"פ** שחלטו כהן אומר לו הרי שלך לפניך. אור"י דמהכא משמע דבית מנוגע המוחלט מותר בהנאה ומש"ה אומר לו הרי שלך לפניך דדמי להא דתנן פרק האומנין (ב"מ עח. ושם) שכר חמור והבריקה או שנעשית אנגריא אומר לו הרי שלך לפניך דאי אמרינן דבית המנוגע אסור בהנאה אם כן הוי כי מתה או נשברה דתנן התם חייב להעמיד לו חמור אחר טז) וקשה למורי מהא דאמר בתורת כהנים גבי בגדים לרעת ממארת תן לה מארה שלא יהנה ממנו משמע דאסור בהנאה וכן משמע בפרק

מנות

עין משפט נר מצוה

יט א מיי' פי"ד מהל' מעשה הקרבנות הלכה ו:

כ ב מיי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה ג:

כא ג מיי' פי"ד מהל' מעשה הקרבנות הלכה ה:

מוסף רש"י

ובית זה קרבן. לבדק הבית, שאף הן נקראין קרבן, כענין שנאמר (במדבר לא) ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב, וקדושת דמים הם (חולין קלט.). **שור זה עלי עולה.** אע"ג דאמר זה, כיון דקאמר עלי, עלי להביאו קאמר, וכן בבית לבדק הבית למוכרו להביא דמיו ליד גזבר (שם).

רבינו גרשום

אישתעבוד נכסי. להקדש: ואומדנא כיון דלאו בנודר תליא אלא בנידר מאי דשמי עליה הנודר לשלומי חייבוהו ב"ד ויורשין חייבין ואומדנא גלוי מלתא בעלמא הוא דכל אדם יכול לאומדו אפילו אינו ב"ד וכה שיאמר שום אדם שהיה שוה יתנו הנודר אבל (באומר דהלוי עליו) [באומר דמי עליו] ומת כיון דהוא גופיה בעי אומדנא ולא אמדוהו יורשין פטורין: ובית זה קרבן. לדמיו: פטור. מלשלם שהרי אמר זה ולא קבל עליו אחריותו: אבל אמר עלי. קיבל עליו אחריותו וחייב לשלם: לא שנו. דחייב באחריותו: אלא דאמר דמי שור זה עלי. כלומר שאם (נגנב) [ויגנב] אתחייב בדמיו: [עלי להביאו קאמר אם יהיה]: מת או נגנב חייב באחריותו. [כיון דאמר עלין אע"ג דלא אמר דמי]: (השור חולין. שלא הקדישו אלא דמיו) [אינו חייב באחריותו דדמי דשור קאמר וכיון דמת אין דמים להתים כדאמרינן במתני' דמי עלי ומת לא יתנו היורשין]: רישא דאמר יקדיש השור עלי לדמיו. דכיון דאמר יקדש השור קדוש השור ומועלין בו וכיון דאמר לדמיו היינו דאמר מת או נגנב חייב באחריותו: [וסיפא דאמר לכשיבואו דמיו יקדשו כשימכר דכיון דלא אמר יקדש השור לפיכך לא קדש ואין חייב באחריותו]: והא אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. והיכי קדשי הני דמים לכשיבואו: ר' מאיר היא. [ואמר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם] במס' קדושין: ונתנגע. ברשות השוכר אע"פ שחלטו הכהן ואסור בהנאה: ל) [אפי' משכיר לשוכר. שאין יכול לומר הרי שלך לפניך מה שמכרת: נתצו. כהן: חייב להעמיד לו בית. משכיר לשוכר]:

ל) נראה דצ"ל אומר לו משכיר לשוכר הרי שלך לפניך מה שמכרת.

מסורת הש"ס

א) [חולין קלט.], ב) [תוספתא פ"ג ה"ו], ג) כתובות נח:, ד) תוספ' דב"מ פ"ח ה"ג ע"ש, ה) ל"ק, ו) גי' ל"ק וכן פירושא איכא לאוקמי, ז) ל"ק מ"ז, ח) גי' ל"ק, ט) גי' ל"ק וזה נראה לי דוחק,

שיטה מקובצת

א) לא שנו אלא דאמר דמי שור זה עלי עולה. גליון. כיון שקבל עליו דמי שורו קדוש קדושת הגוף כדאמרינן הקדיש זכר לדמיו אינו יוצא מידי מזבח והאי דקאמר דמי להתחייב באחריותו קאמר אבל אם אמר שור זה עלי ולא אמר דמי אינו חייב באחריותו וא"ת א"כ ארכבלתא במתני' בין אמר שור זה עולה בין שור זה עלי עולה לפלוג הכל בדאמר עלי ובין אמר [דמי] ובין לא אמר דמי דהוי רבותא טפי אף על גב דלא אמר עלי חייב באחריותו וי"ל דודאי בהכי קמפליג וכי היכי דמגיה בסיפא דמי הכי נמי מגיה ברישא עלי וה"ק לא שנו אלא דאמר דמי שור זה עלי עולה אבל ברישא דלא אמר דמי אפילו אמר נמי עלי אינו חייב באחריותו. עכ"ל הראש"ש ז"ל: ב) זה אם מת אינו חייב אות ר' נמחק: ג) דמי מכלל דרישא לאו כו' דמי שור זה עלי עולה: ד) אבל חייב באחריות דמיו. גליון. תימה א) מאי קאמר אינו חייב באחריותו הא אינו אחריות הדמים דהא אין גופו קדוש והדר תני חייב באחריות הדמים וי"ל דה"ק אינו חייב באחריותו כלומר באחריות השור שיהא השור דוקא לעולה אבל חייב באחריות דמיו ויביא בהם אלים והכבשים אם ירצה. הראש"ש ז"ל: ה) רישא דאמר יקדש השור לדמיו אות ר' נמחק. גליון. אין לפרש כשאמר בפי' יקדש השור לדמיו אבל אם אמר דמי שור זה עלי עולה השור חולין דא"כ אמאי דחיק לאוקמי דאתיא כר"מ וכדאמר לכשיבואו דמיו לוקמא בדאמר דמי שור זה הקדש דיצאו דמיו להקדש והשור חולין אלא ודאי כה"ג נמי השור קדוש ולא משכח השור חולין אלא כדאמר לכשיבואו דמיו. הראש"ש ז"ל: ו) דהא אמר עלי והכא לא אמרינן עלי להביאו קאמר דכיון דלא הוו דמים קמיה ולא אמר דמים הללו עלי עולה ליכא: ז) חייב המשכיר להעמיד: ח) עלי נמי כן הדין דפטור תיבת נראה נמחק ותיבת [כן] ל"ש: ט) והכי נמי איתא בפ"ק: י) נראה כהני: יא) דפי' ר"י דגופו חולין דבהא ברייתא אות ר' נמחק: יב) הכל וקשיא דהלא איתא אות ר' נמחק ס"א ולפי מה דפי' דגוף השור חולין קשה: יג) מחייב ופריך הכא: יד) בדמי וזה דוחק לכך: טו) דקאמר דמי שור זה עלי עולה השור הוי: טז) אחר. גליון. הר"א אם אין הבית ראוי לדירה חייב להעמיד לו בית אחר אלא ודאי מותר לדור בו אע"ג דדירה גרוע היא הכל שאין אומרים לו הרי שלך לפניך דדירה על ידי הדחק עבידא דירה ולא דמי לשוכר את החמור והבריקה דהתם אינה ראויה לרכיבה כלל. הראש"ש ז"ל:

א) נ"ל הא קאמר מתחלה אינו חייב וכו'.